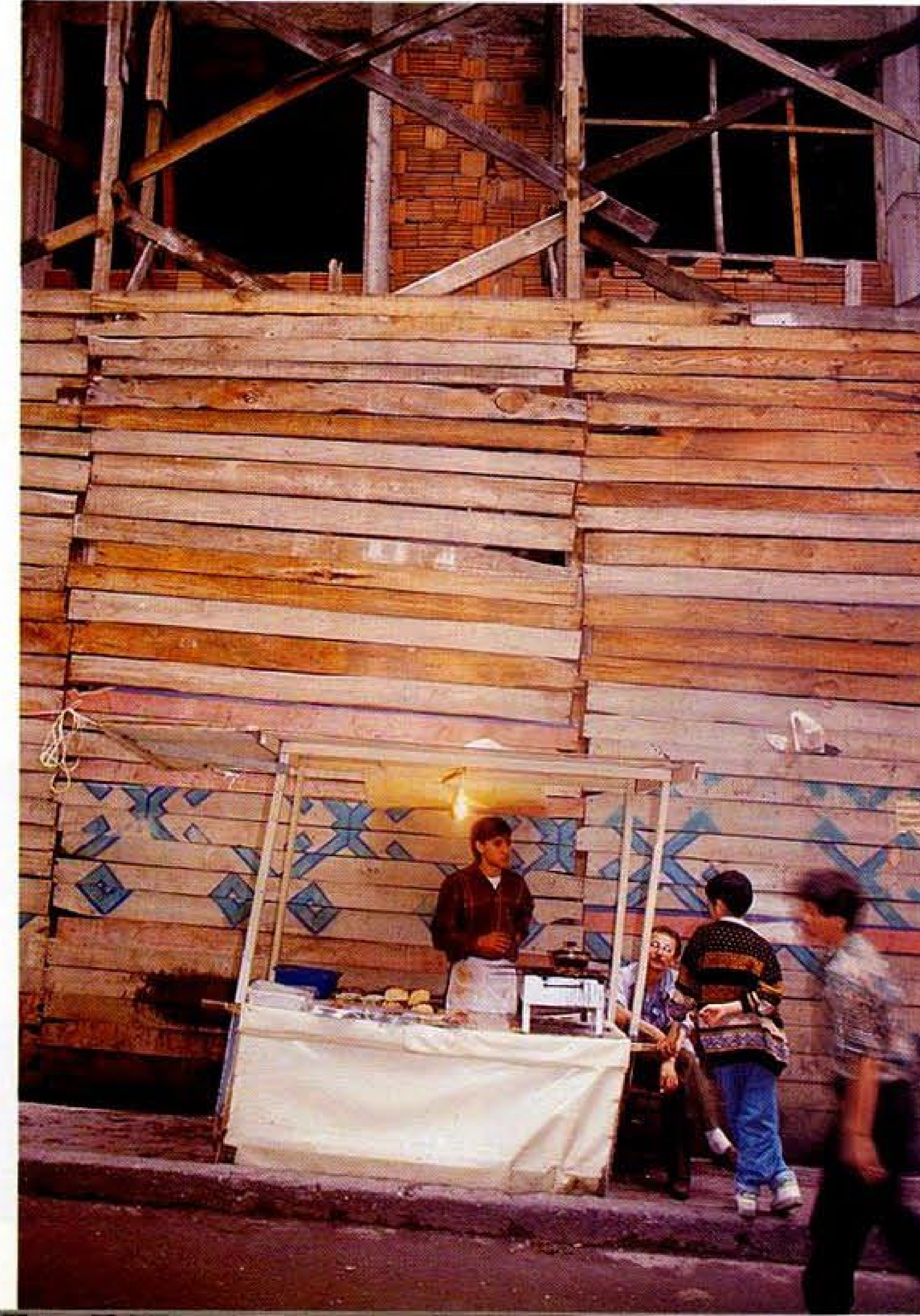

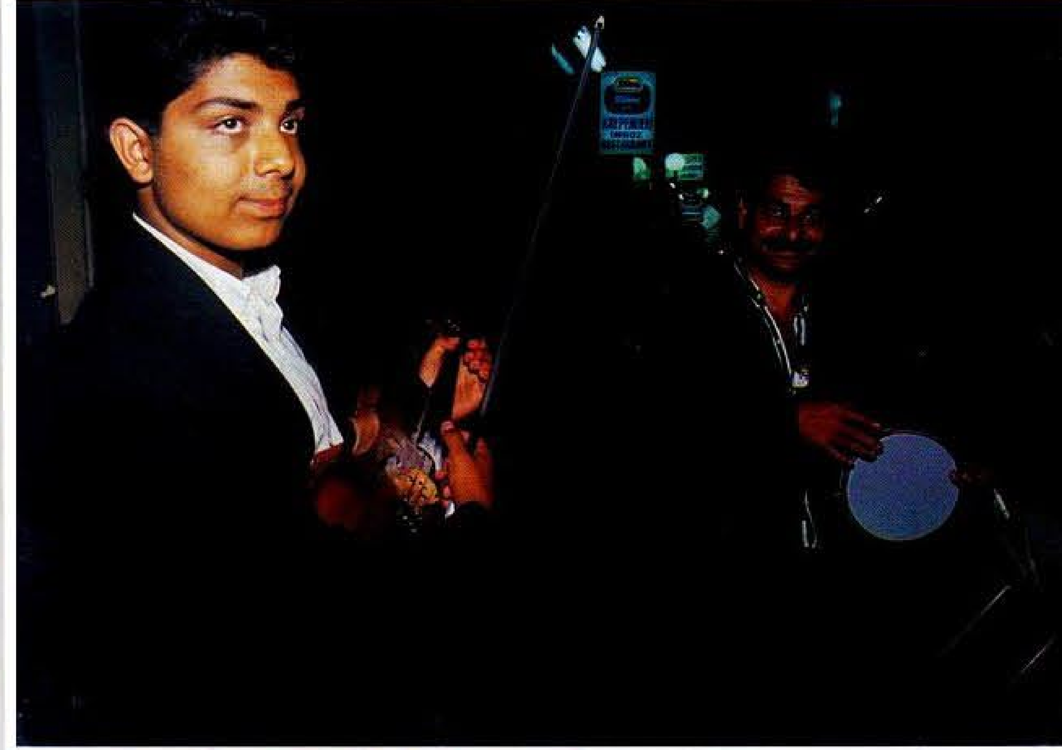
SAİT FAİK'İN AÇIK YA DA GİZLİ KIŞ MEKÂNLARI-II

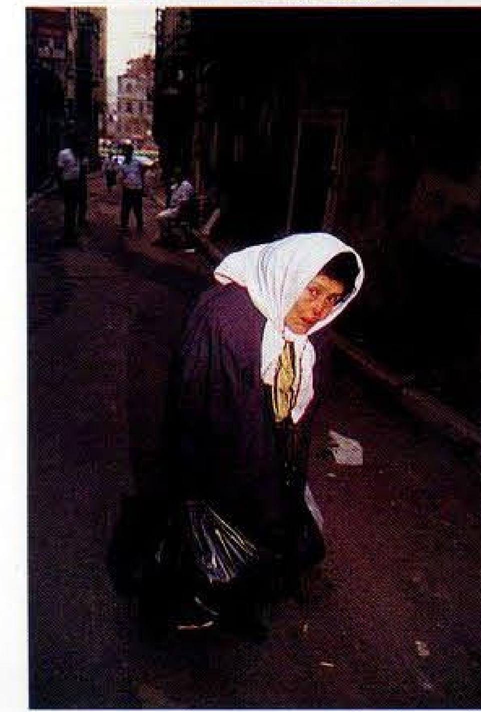
Sait Faik konusunda, ister istemez, ilginç ve özgün bir *'çıkma'* yapacağım. Ve ayrıca böyle bir *'çıkma'* gerekiyor da. Zorunlu bile denebilir.

Tabii, bu *'çıkma'*, (*kim ne derse desin*) okullarda, yüksek okullarda, eğitim enstitülerinde, öğretmen okullarında ve üniversitelerde; içtenlikle ve özdenlikle değil de, kendilerinin numaralarını kapatmak için ne derlerse desinler, şöyle bir acele geçiştirilerek yalapşap okutulan kitaplardaki, antolojilerdeki eksik ve yanlış görüşlere (*daha doğrusu tekrarlara: Sözgelimi; bir yanlışlık üç kez yinelenirse bilimsel oluyormuş da!*) ve sözde yargı ve vargılara biraz aykırı olarak. Sözcüklerin, cümlelerin altını kalın kırmızı çizgilerle çizerek; *'cins şair'* Sait Faik'e, ben yine eskisi gibi, zaman zaman *'çakır hikayeci'* diyeceğim. Ama ne olursa olsun *'cins şair'*liğinden vazgeçemem.

Hiç değilse, bu bağımsız *Arkitekt* dergisinde ya da alt adıyla *Yaşama Sanatı*'nda, bunu artık rahatça diyebiliriz değil mi?

Evet, gerçekten ve sahiden de Sait Faik bir *'cins şair'*dir! Gerçeği, maalesef, daha irdelenmeden ve kurcalanmadan yazılamamış ya da yazdırılmamış Türkiye edebiyat tarihinde, *'cins şair'* Sait Faik'in, çok uzaktan bile olsa, bir benzeri ya da bir benzeyeni yoktur!

Adeta Sait Faik'in hemen hiç akrabası yok gibidir!

Ve, temmuz 1992'de, önceki I. incelememde belirttiğim gibi, bir *ardıl*'ı da gözükmemiştir hikâye ya da anlatı ufkunda.

Demek ki diyorum; böylesi bir açıklığı ve özdenliği kimse, hiçbir Türk göze alamamıştır!

Elbet bizim *'cins şair'* Sait Faik'i, gerek sağ kolunda olsun, gerekse giyilmiş (üzerinde) olsun; kışları buruşuk ve kirli pardesülü olarak betimlemeye çalışıyorum.

((*Garibtir, Orhan Veli de öyleydi. Ama onunki parasızlıktan ve olanaksızlıktandı.*))İşte burada, zaten Sait Faik, içinde doğmak ve de yaşamak zorunda bırakıldığı ya da bulunduğu bu topluluk'ta ((*'toplum' demeye hiçbir zaman dilim varmadı. Çünkü bir 'toplum', benim toplumbilimden bildiğimce ve işin neresinden bakarsanız bakın ve neresini eleştirirseniz eleştirin bir gerçeği tam tersine çevirmeyecek kadar uygardır ve enine boyuna düşünür! Grubunun içinden konuşmamak taş gibi olgudur. Oysa bizim bu 'topluluğumuz' yani kalabalığımız, yukarda yazdığım gibi tam anlamıyla "örgütlenmiş bir sorumsuzluktur" temelde ve dipte. Bugün 1992'de bile böyle değilmiş*)) gibi davranır ve düşünür hep.

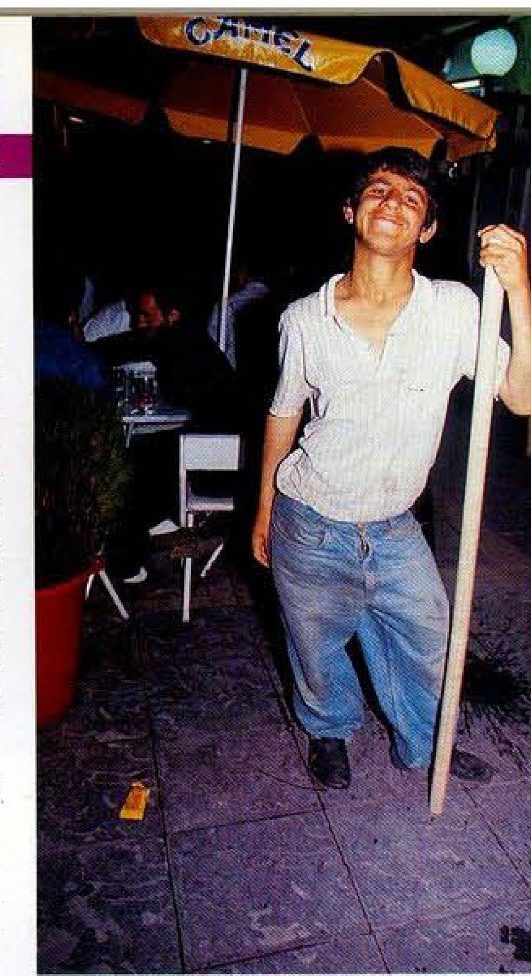
Sait Faik'in, hemen hemen bütün hikâyelerinde, hele son yetkin ve güzel hikâyelerinde iyice belirir bu. Su yüzüne çıkmıştır!

Adını filan koymaya gerek duymamış olabilir, ama yazılarında, mektuplarında, röportajlarında, notlarında, hikâyelerinde, anlatılarında ve özellikle de şiirlerindeki verilere bakarsak; sözcüğün tam ve açık anlamıyla bir *'kötülük toplumu'* ortamında ve de koşullarında devindiğini algılarız. Aşk'a bile izin yoktur! İzin vermezler Aşk'ın oluşmasına!

Ben özel olarak ve geçmişte geçen şu olguyu ise hiç unutamam:

Sözgelimi; bir hikâyesinde, fakir ve şakacı bir işçi gencin, tek odalı evinde, yere seccadesini serip namazını kılan annesinin önünde, ona muzipik olsun diye, takla atmasını yazmasını bile; çatık kaşlı ve hiç gülmeyen ciddi mi ciddi bir iktidar kavgası yaptığı halde, sözde *'iktidarın tersi'*ymiş gibi gözükebilen İstanbullu büyük ailelerin Kemalist bir şairine bir türlü anlatamamıştır. Anlatamaz da! Ben eskiden bu Kemalist söylem içinde dönenen şairin mektubunu okumuştum!

Hele o zamanlar, insanlar, şairler ve politikacılar hiç gülümsemezlerdi.

Bugün dahi *'cins şair'* Sait Faik'in, yaşarken edebiyatçılarca, romancılarca ve eleştiricilerce nasıl düpedüz taramaya ve alaya alındığını, horlandığını, küçümsendiğini ve kendisine bıyık altından gülündüğünü ben biliyorum.

((*Özellikle Beyoğlu'nda arada sırada uğradığı Nisuaz Pastanesi (şimdi Garanti Bankası'dır) ile Ankara Caddesi'nin Ebussuut Caddesi'yle kesiştiği yerdeki ünlü Meserret Kahvesinde.*))

Bereket ki Sait Faik'in ailesinin mal mülk varlığı onu biraz koruyordu. Acımasız ve gaddar edebiyat çevresinden ya da arestasından aylarca uzak durabiliyordu.

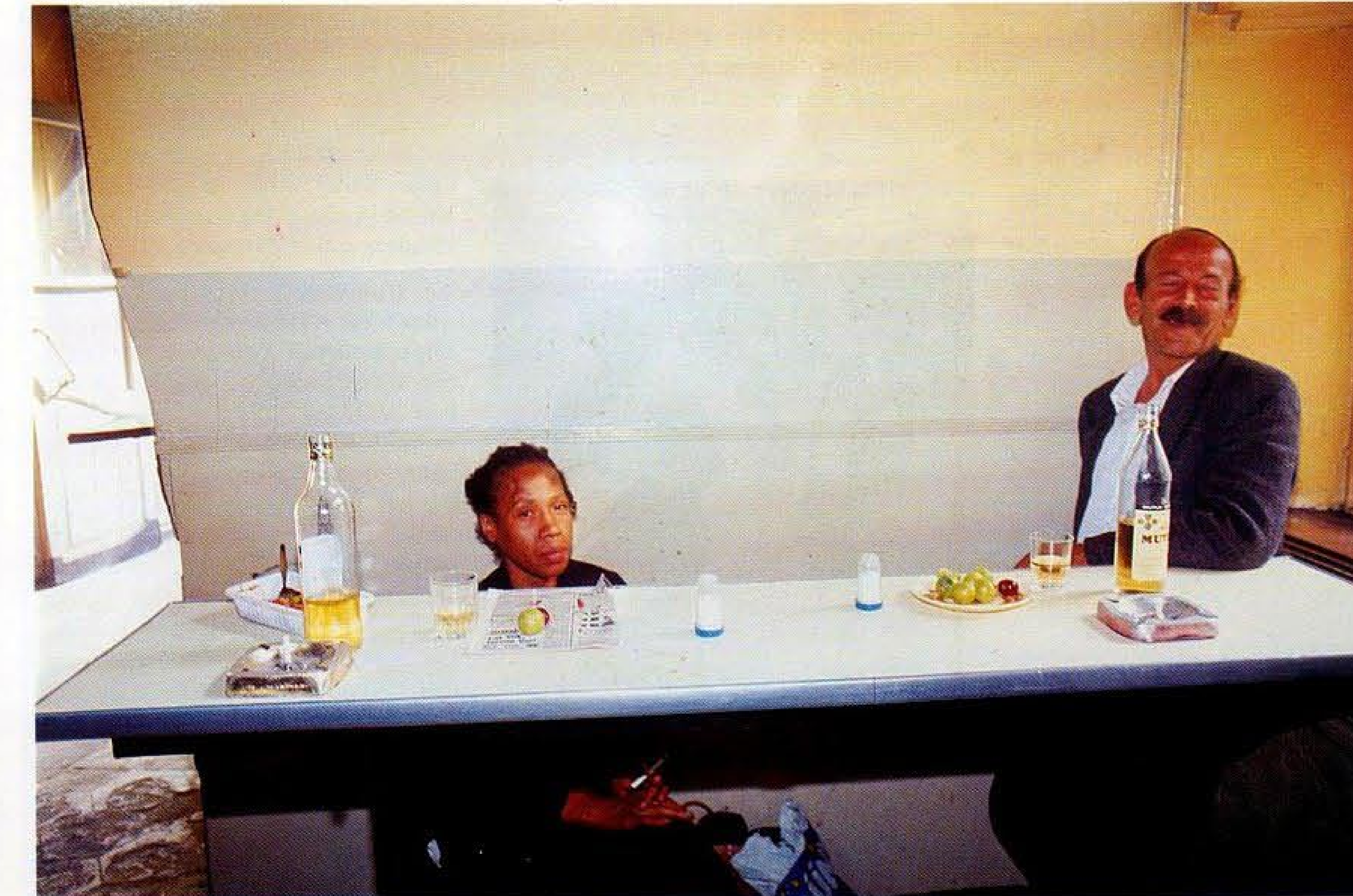
Sonra, şu da ilginçtir *'cins şair'* Sait Faik', edebiyat ve duyarlık dünyasında bir oğul, bir halife yani bir *ardıl* bırakmamıştır nedense. Öncülü ve ardılı olmayan bir yazar!

Hele yeni kuşaklarda, gençlerde, ((*Attila İlhan'ın sıkı deyimiyle "sabun köpüğü çocuklarıdır bunlar*!)) '*cins şair*'e Sait Faik'in düşünce ve 'idrak' dünyasında da bu '*sabun köpüğü kuşağa*' en ufak bir yer yoktur. Bizim meramımız başka, onların meramları çok başkadır! Zaten Sait Faik yaşarken, onların babaları kendisini '*kavun acısı yalnızlığı*'yla yapayalnız bırakabilmişlerdir. Hem de göz göre göre bırakabilmişlerdir. Sait Faik'in meramı da, insanları ve insan ilişkilerini ele alışı da gerçekten şimdiki gençlerden çok başkaydı. Şimdi, 1992'de, sözde ona sahip çıkar gibi gözüküyorlar ama ne gezer! İçten ve özden değiller. Bir sahtekârlık taşıyorlar. Sait Faik, belki moda olduğu için böyle bir kurnazlığı seçmiş olabilirler. Gerçekte kendi yaşadıkları hayatta hiç ve hiçbir zaman bir Sait Faik yoktur! Uzaktan Sait Faik'in benzerlerine bile yüz vermiyorlar.

Sait Faik'in, gizli ya da açık kış mekânlarını yazmayı sürdürüyorum:

Tabii öncelikle ünlü *LAMBO* meyhanesi. Nevizade Sokağı'nda bir köşede. Şimdi biraz büyültülmüş ve içki satılıyor yalnızca.

Orhan Veli'yle Nihat Hanım'ın (Fıratlı) zaman zaman buluştukları bir koltuk meyhanesi. Yalnız pencerenin yanında iki kişinin şöyle biraz oturacak iki yeri var, o kadar. Herkes ayakta. Oraya Sait Faik, Peyami Safa, Mina Urgan, Oktay Rifat, Melih Cevdet, Cahit Irgat, Naim Tiralı, Mücap Ofluoğlu, Cavit Yamaç.. geliyor. Sonraları, Edip Cansever, Muzaffer Buyrukçu filan da gelmiş.

Mösyo Lambo, tezgâhın arkasında, vakit buldukça; Gogol, Dostoyevski, Puşkin, Tolstoy okuyor Ruscasından. Ama borçları deftere yazmayı da savsaklamıyor.

Bana yıllar sonra, naiv ve gerçekten ilginç ressam Fahir Aksoy; Sait Faik'in orada Lambo'da bir büyük kavgasını anlatmıştı. O zamanlar hemen hemen bütün tartışmalar soyut ve olmayacak şeyler olurdu genellikle.

İşte Sait Faik'in aslan gibi kükreyerek bağırması ve susmaması orada geçmiştir. Bir gece Peyami Safa da vardır. Yine soyut bir konu tartışması sürdürülüyor içkiler içilirken. Sözgelimi, Paris'te Louvre Müzesi (ya da Sarayı) yanıyor. "*Ünlü resim Mona Lisa'yı mı kurtarırsınız: yoksa orada bulunan küçük bir çocuğu mu?*"

Meşrebi ve mezhebi gereğince Peyami Safa, "*ben olsan bu durumda Mona Lisa'yı kurtarırdım*!" diyor.

Sait Faik ise Peyami Safa'nın bu sözüne karşılık olarak, aslanlar gibi kükreyerek ve bas bas, yüksek sesle, bağırarak ve hatta biraz da Peyami Safa'nın üzerine yürüyerek: "*Hayır, ben o çocuğu kurtarırdım*!" diyormuş. Büyük bir ağız dalaşı! Sait Faik ayağa kalkmıştır. Mösyö Lambo tezgâhından çıkarak onları ayırıyor, yani daha doğrusu araya giriyor: "*Yapmayın, etmeyin çocuklar*!" diyerek...

Yıllar sonra, nedense, Mösyö Lambo bu koltuk meyhanesinde bir ortakla birlikte bir kadın ayakkabısı dükkânı açtı. Ve iflas etti. Ve kendini tavana asarak intihar etti. Bunun şiirini Oktay Rifat yazmıştı, hangi kitabında var bu şiir şimdi bilmiyorum. Ve Lambo'nun karşısında *Lefter'in meyhanesi*. Kambur Panayot laterna çalardı. 1964'de bando mızıkayla Yunanistan'a gönderilmişti Lefter. Bizim kuşağın çok gittiği bir meyhaneydi ve ucuzdu.

Büyük Ziba ile Küçük Ziba kerhaneleri. Ucuz. İlk kez Cihat Burak'ı oraya Sait Faik götürmüştür 1946'da. Bir kapıya tekmeler filan atmış Sait Faik.

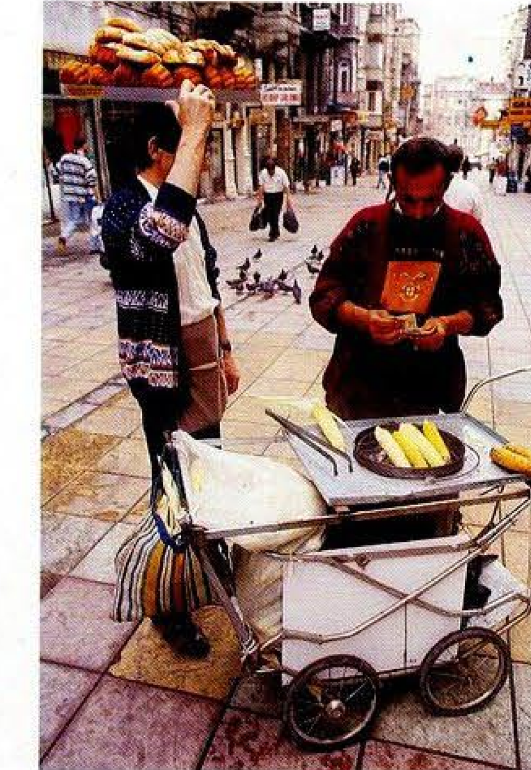
Bursa Sokağındaki İşkembeci. Şimdi Ahududu Sokağı oldu.

Diamandi meyhanesi. Hammalbaşı caddesinde. İngiliz Konsolosluğu karşısı.

Panayot meyhanesi. Şimdi yine çalışıyor. Ondan ucuzu yoktur. Müşterilerinin hemen hemen hepsi hep hapishaneye girip çıkmıştır.

Anadolu Geçidi. Kuyumcu Franguli ile Fuat Uzkınay Sokağı arasında. Sait Faik Fikret Ürgüp'le oradaki birahanede buluşurmuş.

Rumeli Hanı'nın içersinde bir kahve, gizli. Ama İstiklâl caddesine ve Alkazar, Saray, Şark, Ar, Melek, İpek, Yıldız, Lale, Atlas, Aynalı, Şık ve Elhamra sinemalarına yakın.

Ve *Cumhuriyet meyhanesi*. Sahne sokağı ile Kalyoncukulluğu Caddesi'nin kesiştiği köşededir. 1933'den beri Cihat Burak'ın, Sait Faik'in, Orhan Veli'nin.. Edip Cansever'in.. vs.nin mekânıdır. Şimdi biz de herhalde üçüncü sınıf olduğu ve üç Ali'leri tanıdığımız için Cihat Burak'la, Sezer Tansuğ'la, Gülsün Karamustafa'yla, Özay Erkılıç'la, Turgay Özen'le, Ufuk Üsterman'la, Mithat Şen'le, Mustafa Irgat'la, Feryal Çeviköz'le, Yaşar Çubuklu'yla zaman zaman akşamları Cumhuriyet meyhanesine gidiyoruz.

Sait Faik'in daha bir dolu kış mekânları vardı tabii: Eftalikos, Degüstasyon, Çiçek Pasajı, Maya Sanat Galerisi.. filan gibi. Ama şimdilik bu kadar yeter. ■

